

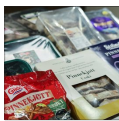
Uanmeldt besøk: Fire spisesteder fikk strekmunn

SIDE 12-13

Stor blindtest av pinnekjøtt: - Wow! Ingen tvil om vinneren

SIDE 20-21

Romerikes Blad

rb.no

LØRDAG

23. NOVEMBER 2024

NR. 175 · UKE 47

ÅRGANG 123

LØSSALG KR 59,-

FREDRIK ER ADOPTERT:

- Vi er en glemte gruppe, og vi er mange

SIDE 37, 38, 39, 40 OG 41

- Jeg er vel kanskje Norges mest fotograferte mann

SIDE 16

Målrettet aksjon: Stengte seks ulovlige verksteder

SIDE 2-3

Lars (34) overtar suksessoppskrift til tidligere eier

SIDE 14

R HELG

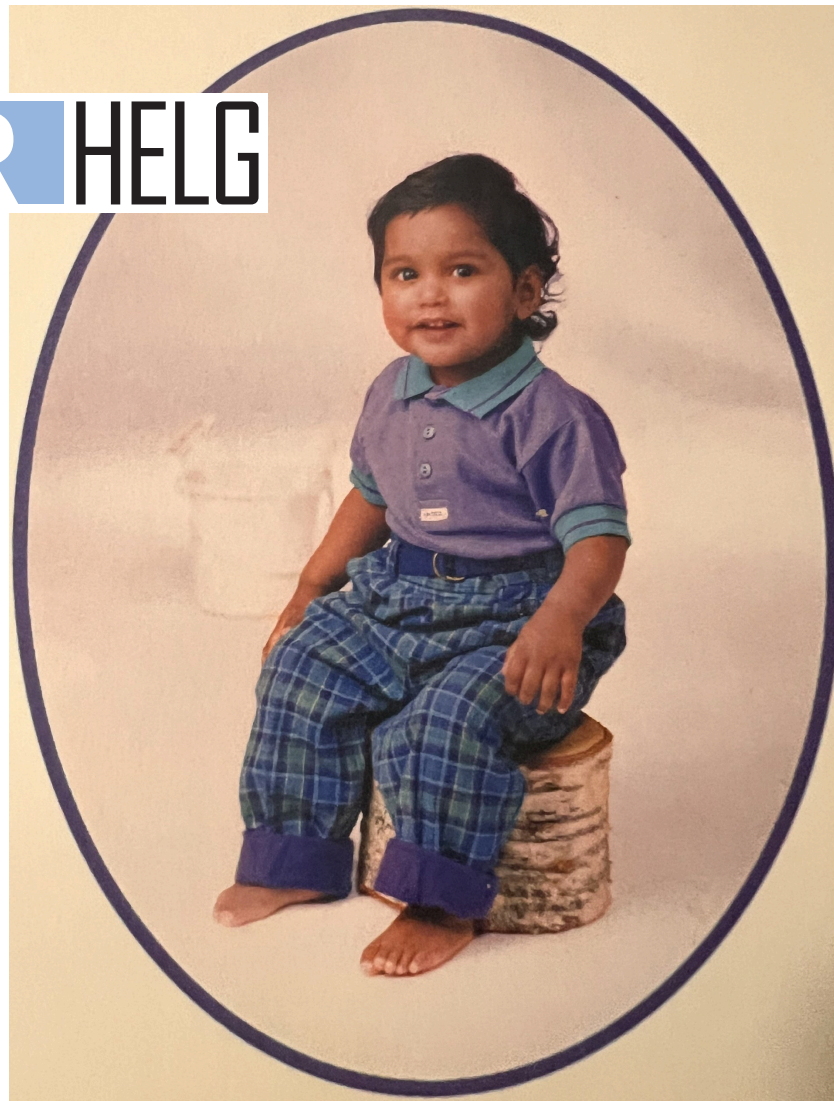

FOTO: PRIVAT

FREDRIK ER ADOPTERT:

- Vi er andre lands barnevernsbarn

FREDRIK BLE FUNNET UTE DA HAN VAR TO MÅNEDER GAMMEL:

— Vi rykkes opp med røttene og frarøves alt

Da Fredrik ble psykisk syk i ung alder, var det ingen som undersøkte om hans historie som adoptert kunne være en av årsakene til at han var syk.

– Vi er en glemt gruppe, og vi er mange som har adopsjonstraumer. Dessverre har vi falt mellom stoler i lang tid, sier Fredrik Shirish Klingenberg (36).

Mange adopterte sliter med følelser knyttet til identitet og opphav, og for mange blir overgangen til voksenlivet vanskelig.

– Vi rykkes opp med røttene og frarøves alt. Vi er andre lands barnevernsbarn, men har tradisjonelt fått lite hjelp til å takle følelsene. For mange adopterte går det fint i voksenlivet, men vi er mange som sliter, sier Fredrik.

Som liten pleide han å lage seg historier om de biologiske foreldrene i India. Når andre barn spurte hvor hans ekte foreldre var, pleide han å svare at de var døde.

Som liten vil du bare passe inn og være som alle andre. Det er vanskelig nok når du er den eneste med mørk hud i en klasse på over 20 elever, sier Fredrik.

Ble funnet utendørs

Han vet at han ble funnet utendørs da han var to måneder gammel, men stort mer vet han ikke om sin egen bakgrunn.

– Enten ble jeg funnet i en åker og en bonde tok meg til barnehjemmet, eller så lå jeg under et tre og politiet tok meg til barnehjemmet. Jeg vet ikke hvilken av historiene som stemmer, sier Fredrik.

Han kom til Tromsø med fly et år gammel, fulgt av personale fra barnehjemmet i den indiske byen Pune, to timer fra Mumbai. Han vokste opp med en adoptivsøster fra samme barnehjem.

– Barndommen husker jeg som fin, men det ble verre da jeg begynte på skolen. Antallet hadde jeg relasjonstraumer under hele oppveksten. Jeg måtte alltid være der mor var, og fikk panikkangst hvis jeg ble skilt fra henne. Jeg sov ikke ordentlig på et år, og måtte til slutt få sovemedisin. Jeg hadde mye uro i kroppen og mye angst, forteller Fredrik.

Det ble enda verre da han ble mobbet på grunn av hudfargen. Fredrik mener skolen og helsevesenet burde plukket opp signalene da han var liten. Med årene fikk han mer og mer angst, og han utviklet tvangstanker og tvangshandlinger. Han væsket hender kontinuerlig og hadde mentale ritualer som ble slitsomme både for han selv og for omgivelsene.

SYK LENGE: Fredrik Shirish Klingenberg har vært syk siden han var barn og føler at han har gått glipp av mye fordi han ikke har fått rett behandling.

– Det er dessverre ganske vanlig at adopterte sliter psykisk. Likevel er det lite kunnskap om relasjonstraumer blant helsepersonell og i skoleverket, sier Fredrik.

Fredrik fortalte sin historie først i podkasten «Adoptert» med Jannicke West Furumo fra Lørenskog. Fredrik er oppvokst Tromsø, men har bodd på Jessheim i en periode.

– Jeg vil fortelle min historie for å vise at vi er mange. Jeg kjemper ikke denne kampen bare for meg selv, men for andre adopterte. De kan ikke si at min historie er en enkeltsak, for vi er mange med liknede historier, sier Fredrik.

Depresjon, angst og tvangshandlinger

Han har vært innlagt i psykiatrien en rekke ganger og gått gjennom mange ulike behandlinger, også elektrosjokk og ketamin-behandling.

– Jeg klarte ikke å fullføre videregående skole. Jeg ble lagt inn på sykehus første gang i slutten av tenårene, forteller Fredrik.

Han har hatt depresjon, tvangshandlinger og sterkt angst. Det ble forsøkt med medisiner og terapi, men ifølge Fredrik var mye av det halvhjertet.

– Jeg fikk elektrosjokk, men uten at det ble fulgt opp med samtaleterapi, sier han.

Ingen av behandlerne adresserte det faktum at Fredrik to måneder gammel var blitt forlatt ute, og at han levde sine første måneder på et barnehjem. Det er grundig dokumentert at traumer du blir påført før du fyller fem år kan gi alvorlige skader på hjernen til et lite barn.

– Det burde ikke være så vanskelig å hente kunnskap fra fosterhjemssomsorgen. Adopterte sliter med samme problematikken, med regulering av følelsene fordi livet har vært uforutsigbart da vi var veldig små, sier Fredrik.

Han mener helsevesenet burde satt tvangshandlingene i sammenheng med hans bakgrunn som adoptert, slik at han

IDENTITET OG OPPHAV: Som liten pleide Fredrik å lage seg historier om de biologiske foreldrene i India. Når andre barn spurte hvor hans ekte foreldre var, pleide han å svare at de var døde.

tidligere kom i gang med å behandle traumene. I voksen alder har han fått

«Det er dessverre ganske vanlig at adopterte sliter psykisk.»

Fredrik Shirish Klingenberg

diagnosene komplekse PTSD (posttraumatisk stress-syndrom) og ustabil per-

sonlighetsforstyrrelse. Han forstår nå at den tøffe starten han fikk i livet er forklaringen på hvorfor han utviklet psykisk sykdom.

– Jeg kan jo ikke huske noe av at jeg ble forlatt to måneder gammel, men kroppen husker, og angsten sitter i kroppen, sier Fredrik.

Han synes det er synd at det er så stor mangel på kunnskap om adopsjonstraumer.

– Jeg har vært innlagt på de beste stedene i Norge, men de klarte aldri å anerkjenne at det var adopsjonstraumer og PTSD, sier Fredrik.

Han har søkt erstatning for feilbehandling og forsøkt å få hjelp til å forstå hva som var galt, sier Fredrik.

I samarbeid med organisasjonen Adopsjon i endring har han nå opprettet en spleis, der han samler inn penger for å kunne prøve saken for retten.

– De har brukt samme sakkyndig tre ganger. Det oppleves som et overgrep at jeg ikke engang kan få en ny sakkyndig vurdering, sier Fredrik.

Må dokumentere at han var syk

For å ha rett til erstatning for behand-

lingsvikt må det påvises at svikten mest sannsynlig er årsaken til skaden. Med «mest sannsynlig» menes at det er mer enn 50 prosent sannsynlig at det er en årsakssammenheng mellom svikt og skade.

Fredriks advokat, Tor Reidar Klausen, mener staten pålegger Fredrik strengere beviskrav enn loven tilsier når de i tilsvaret til retten skriver at det ikke er dokumentert at Fredrik har hatt symptomer på komplekse PTSD i den tiden han var i behandling.

– Å dokumentere noe er ikke det samme som å bevise alminnelig sannsynlig-

ALLE FOTO: PRIVAT

hetsovervekt. Å bruke ordet «dokumentere» betyr at det stilles strengere krav til bevis, mener Klausen.

Han mener Fredriks kamp mot staten blir en slags Davids kamp mot Goliath, og påpeker at det i erstatningssaker er svært ulik behandling av psykiske og somatiske lidelser. Bare 16 prosent av klagen fra psykiatrien får medhold hos NPE. Til sammenlikning får 31 prosent av klagen innen somatisk medhold, viser statistikk fra NPE.

Diana Fynbo var med å starte organi-

Fortsetter på neste side →

← Fra forrige side

sasjonen Adopsjon i Endring for tre år siden. De har støttet Fredrik i hans kamp for erstatning.

Mange adopterte sliter

- Vår organisasjon ble startet som et lavterskeltilbud for adopterte. Vi hadde et behov for å møte likesinnede med samme historie. Ganske raskt fant vi ut at veldig mange adopterte ikke har hatt det så bra i oppveksten. Det dukket opp mange historier om vold, overgrep, om familier som hadde gått i stykker og adoptivbarn som hadde blitt overlatt til seg selv, sier Fynbo.

Adopsjon av norskfødte barn har vært statens ansvar siden 1950-tallet, og Adopsjon i Endring mener det ikke er noen grunn til at innenlandsadopsjon og utenlandsadopsjon skal behandles ulikt.

Utenlandsadopsjon har tradisjonelt tilhørt den private sfære. Riktingnok gir myndighetene den formelle tillatelsen, men fortsatt er det private, foreldredrevne organisasjoner som håndterer rekruttering av adoptivforeldre, opplæring og kontakt med giverland. Hvis Norge skal fortsette med adopsjoner, mener vi at all adopsjon bør ligge under nasjonale myndigheter, sier Fynbo.

«Utenlandsadopsjon har tradisjonelt tilhørt den private sfære.»

Diana Fynbo, Adopsjon i Endring

Folkhelseinstituttet (FHI) utarbeidet i 2021 en rapport på oppdrag fra Bufdir (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet), der de undersøkte flere sider ved adopsjon. I rapporten oppgir tre av fire adoptivforeldre at deres barn i løpet av oppveksten hadde hatt vansker som atferdsproblemer, psykiske vansker, lese- og skrivevansker, sosiale vansker og tilknytningsforstyrrelser.

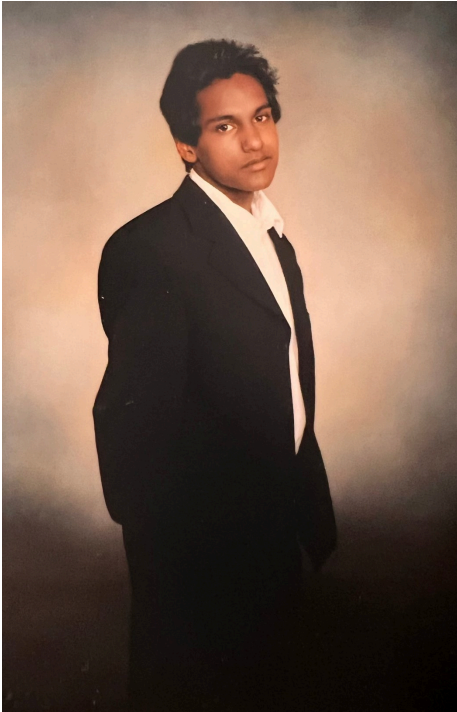
Svarene fra foreldrene avslørte at hjelpeapparatet ikke er dimensjonert for å sikre barna den hjelpen de har behov for. Statistikken viser at utenlandsadopterte er overrepresentert i NAV-systemet, psykiatrien, kriminalomsorgen og på selvmordsstatistikken.

- Vi sliter med konsekvensene av et system som ikke har fungert. Det var noen som ikke var på vakt da vi trengte dem, og i dag er vi voksne. Vi er ikke lenger i BUP og barnevernet, men i kriminalomsorgen og i psykiatrien, påpeker Fynbo.

For 20-30 år siden var det ikke like store oppmerksomhet rundt spedbarnsforskning som i dag, og når adopterte fikk atferdsproblemer, ble det ofte lagt vekt på atferdsterapi.

Ingen stilte spørsmål ved hvorfor barnet hadde den atferden. Vi har eksempler på at adoptivforeldre fikk råd til å ignorere uønsket atferd. Det var kanskje det verste du kunne gjøre, fordi med sin atferd forsøkte det lille barnet å forsikre seg om at den voksne ville være der og tåle, uansett hvordan man oppførte seg, sier Fynbo.

Etter VGs avsløringer om ulovlige adopsjoner mener Fynbo det er viktigere enn noen gang at utenlandsadopterte

KONFIRMANT: Fredrik begynte å slite psykisk allerede i ung alder. Her er han konfirmant.

te får hjelp og støtte fra myndighetene. Etter avsløringene ble det nedsatt en granskning av utenlandsadopsjoner, og den pågår fortsatt.

- Norske myndigheter må forstå hva adopsjon handler om, og man må erkjenne at adopsjon handler om mye mer enn å bare skolele noen til å bli gode foreldre, sier Fynbo.

- Jeg har kjempet så lenge

I podkasten sier Fredrik at en del av ham noen ganger bare har lyst til å dø, mens en annen del vil overleve.

- Jeg har kjempet så lenge, og mistet så mye, sier han.

Fredrik opplevde psykiatrien som et veldig tungrodd system, hvor det var vanskelig å gå gjennom. I fortvilelse har han kjøpt private helse tjenester, blant annet behandling med ketamin. Moren hans solgte leiligheten sin for å få råd til å betale for behandlingen.

- Min mor har stått på og hjulpet meg, og det har kostet henne mye, forteller Fredrik.

Det var etter ketamin-behandlingen han fikk diagnosen kompleks PTSD.

- Etter så mange år med så mange ulike behandlinger var det endelig noen som fant ut at jeg har kompleks PTSD, og at årsaken antakelig er traumer jeg har

hatt helt fra jeg var liten, sier Fredrik.

Fredrik har fortalt sin historie til avisen iTromsø, og en av reportasjene får han støtte av Ole Marius Minde Johnsen, leder i Mental Helse Norge.

- Det er lettere å bevisse at noe er gjort galt med en fysisk skade. Når det kommer til det psykiske er det ofte ord mot ord, sier Johnsen til iTromsø.

«Som adoptert skal du likesom bare være takknemlig for at du fikk en ny sjanse i et annet land, men du har blitt fratatt din kultur, ditt språk, familien din og all informasjon om genetikk.»

Fredrik Shirish Klingenberg

Fredriks fastlege Anton Gæver synes det er rimelig at Fredrik bør få erstat-

ADOPTERT: Fredrik vet veldig lite om sin bakgrunn fra India. Det eneste han vet, er at han ble funnet ute og tatt med til et barnehjem. Etter noen måneder gikk ferden til Norge og Tromsø.

ADOPSJON OG PSYKISK HELSE

- I 2023 ble 290 barn adoptert i Norge. 34 av disse var utenlandsadopterte.
- Antall adopsjoner har gått kraftig ned de seinere årene. Det er blant utenlandsadopsjoner vi finner den største nedgangen.
- Ved inngangen til 2024 bodde det rundt 20.300 utenlandsadopterte i Norge. Tre av fire er mellom 15 og 44 år. Den største gruppen kommer fra Sør-Korea. Deretter kommer Colombia, Kina og India.
- Adopterte har hatt en utfordrende start i livet, noe som gir økt risiko for psykiske plager og lidelser. Internasjonalt adopterte har høyere forekomst av psykiske lidelser og atferdsvansker sammenliknet med normalbefolkningen.
- De mest utbredte problemene er atferdsproblemer, psykiske vansker, lese- og skrivevansker, sosiale vansker og tilknytningsforstyrrelser.
- Adopterte har ingen særskilte rettigheter til oppfølging i helsevesenet.
- Alkohol- og rusmisbruk er mer utbredt blant adopterte, og adopterte er overrepresentert på selvmordsstatistikken.

KILDE: FHI, SSH

ning, og begrunner det med at han er sendt fra det ene stedet til det andre uten at det har vært noe kontinuitet i forløpet.

- Verken dybden eller grundigheten i behandlingen har vært god nok, og Fredrik og hans familie har dessuten gjort en stor egen innsats for å prøve ut ulike behandlinger. Dermed har de kommet dårlig ut av det økonomisk, sier Gæver.

- Føler deg ikke hjemme noen steder

Fredrik har vært tilbake i India flere ganger, og sier landet betyr mye. Han var blant annet tilbake ved barnehjemmet han kom fra sammen med adoptivmor og adoptivsøster.

- Det ble et veldig emosjonelt øyeblikk, sier Fredrik.

Å være adoptert betyr at du ikke føler deg helt hjemme noen steder, påpeker han.

- Det er en stor sorg at jeg føler meg norsk eller indisk. I Norge føler jeg meg ikke norsk på grunn av utseende. I India føler jeg meg indisk, men så fort jeg begynner å prate med folk, forstår jeg at det er et stort gap mellom dem og meg. Jeg må jobbe med meg selv og min identitet. Jeg velger å tenke at jeg er en innbygger

KETAMIN: Fredrik og hans mor betalte selv for ketamin-behandlingen. Her får Fredrik intravenøs ketamin på 30-årsdagen sin.

MUSIKK: Fredrik har funnet mye trøst i musikken når livet har vært vanskelig. Bildet er fra en konsert med hip-hop-gruppen han er med i.

av hele verdenssamfunnet, sier Fredrik.

Fredrik har ofte flyktet inn i musikken når livet har vært tøft. Han har blant annet vært i India og opptrådt med en hipp-hop-gruppe der.

- Musikken har betydd mye. Jeg har også fått hjelp av en dyktig terapeut som hjelper meg å forstå adopsjonstraumer. Jeg har aldri fått bearbeidet eller anerkjent min sorg over det jeg mistet. Som

adoptert skal du likesom bare være takknemlig for at du fikk en ny sjanse i et annet land, men du har blitt fratatt din kultur, ditt språk, familien din og all informasjon om genetikk. Du mister din identitet, og det er grunnen til at så mange sliter, sier Fredrik.

- Ikke svikt i behandlingen

Romerikes Blad har stilt følgende spør-

mål til Nasjonalt klageorgan for helsetjenesten:

- I avslaget står det at det ikke er dokumentert Klingenberg har informert om at han hadde opplevd traumer i barndommen. Burde ikke det faktisk at han er adoptert få noen varselplaner til å lyse i behandlingsapparatet? - I lys av at det er godt dokumentert i forskning at adopterte kan lide av relasjonsskader?

- Opplysninger om at noen er adoptert vil ikke i seg selv nødvendigvis være ensbetydende med mistanke om PTSD-diagnose, skriver Vivian S. Erstad, avdelingsdirektør for pasientskadeerstatning i Nasjonalt klageorgan for helsetjenesten, i en epost.

- Det rettes kritikk mot NPE og Pasientskadenemnda for å ha brukt samme sakkyndig gjennom hele klagesaken. Hvorfor har man ikke krav på å få en ny sakkyndig vurdering?

- Utredningen av pasientskadesakene primært skjer hos førstestansen Norsk pasientskadeerstatning. Det er bare når det er behov for ytterligere medisinske vurderinger at dette blir hentet inn i saksforberedelsen hos Pasientskadenemndas sekretariat. I denne saken hadde klager innhentet mange spesialister-klæringer i tillegg, som også har vært en del av saken. Saken ble derfor vurdert til

LANG KAMP: - Jeg har kjempet så lenge, og mistet så mye, sier Fredrik.

BARNDOM: - Jeg husker barndommen som veldig fin, sier Fredrik. Bildet er tatt i 1989, da Fredrik var et år gammel.

ADOPSJON: Diana Fynbo var med å starte Adopsjon i Endring i 2021.

å være tilstrekkelig opplyst. Behandlingsstedet gjorde flere strukturerte utredninger i det aktuelle tidsrommet, uten at det fremkom symptomer på PTSD. Det var derfor ikke svikt ved behandlingen at denne diagnosen ikke ble satt i den aktuelle perioden, svarer Erstad.

Trine Kjus
trine.kjus@r.no